

A Storm in Europe. Béla Kádár, Hugó Scheiber and Der Sturm Gallery in Berlin. Ben Uri Gallery. The London Jewish Museum of Art, London 2004

64.

KÁDÁR BÉLA (1877-1956)

Kalapos önarckép, 1921 körül

Olaj, papírlemez, farostlemezen, 43,5x30 cm

Jelezve jobbra lent: Kádár Béla

Kezdő ár: 15 000 000 Ft / 49 180 EUR

Becsérték: 25 000 000 – 35 000 000 Ft

Estimated value: 81 967 – 114 754 EUR

AUKCIONÁLVA:

▪BÁV 33. árverés, 110. tétel

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

▪Kádár Béla gyűjteményes kiállítása. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2002, katalógus: 38.

▪Gergely Mariann: Melankolikus utazás. Kádár Béla (1877–1956).

Mű-Terem Galéria, Budapest, 2002. 127. kép

▪A Storm in Europe. Béla Kádár, Hugó Scheiber and Der Sturm Gallery in Berlin.

Ben Uri Gallery, The London Jewish Museum of Art,

2003. november – 2004. január, 8. oldal, valamint a hátsó borítón

Szobotka Imre: Fiatalkori önarckép, 1912–1914, magántulajdon

Szobotka Imre: Férfi portré, 1910-es évek közepe, magántulajdon

64

Kádár Béla: Önarckép, 1920 körül, magántulajdon

KEVÉS ÖNARCKÉP A KÁDÁR ÉLETMŰBEN

Kádár Béla festményei között érdekes módon kevés önarcképpel találkozunk. Amennyire festőbarátja, Scheiber Hugó karaktere változatos önarcképsorozatán keresztül elevenedik meg előttünk, úgy Kádár Béla esetében egy kevésbé feltárulkozó művészi személyiséggel van dolgunk. Scheiber számára a festés és rajzolás a mindennapi megélhetési küzdelmeken túl a drámai kifejezés lehetséges eszköze volt. Kádár a valóság jelenségeiben nem a drámaiságot és az érzelmi-indulati mélyrétegek kibontását kereste. A legkorábbi tanulmányrajzaitól eltekintve kezdettől fogva arra törekedett, hogy a természetes valóságtól elszakadva, a saját képi átírásában ragadhassa meg a környezetét. Sosem tanulta, inkább ösztönösen érezte ezt a festői utat, maga kísérletezte ki a saját tapasztalataira hagyatkozva. Önvallomásában erről így ír: „ (...) a legkezdetén a kísérleteimnek nem mindig szolgálai hűséggel, nem abban a rendben és egymás után vagy egymás mellettiségben rajzoltam a tárgyakat, ahogy azok előttem voltak, hanem egy benső kényszer, melynek nem tudtam ellenállni, kényszerített a dolgok átrendezésére. (...) felismertem, hogy nem másolok, hanem alakítok.” (In. Művészet, 1987. nov.-dec., 56-61.) Ezért tehát festői témái: a portrék (akár önportrék), a tájképek és figurális jelenetek elsősorban ennek a művészi átformálásnak a tárgyi motívumai voltak.

1921 A STÍLUSVÁLTÁS ÉVE

Ha összevetjük Kádár Béla egy 1920-ban készült önarcképét a jelen aukción szereplő 1921 körüli kalapos önportréjával, szembevetve a festő alkotói szemléletében bekövetkezett stiláris változást. A korábban készült önportréján az expresszív festői kifejezés formajegyei dominálnak. A sűrű olajfestékkel felkent, biztos ecsetvonásokkal megformált hosszúk arc, a közel ülő szomorkás szemek egy érzékeny művészember esendő személyiségét érzékeltetik. Az 1921 körül készült kalapos önarckép a festő pályájának egy kivételes pillanatát dokumentálja. Kádár Béla munkásságában először érhető tetten, hogy a kubista képalakítás látványelemző technikáját figurális kompozícióknak alkalmazza. Nem véletlen, hogy éppen ekkor került közel a kubista festészet képfelületet felbontó, a síkokat széttördelő és újraépítő ábrázoló módszeréhez. Ez idő tájt tért haza arról a nyugat-európai körútról, amelynek végső állomása Berlin volt, Herwarth Walden Der Sturm galériája, ahol a modern művészeti irányzatok legváltozatosabb alkotásaival találkozhatott. A hazai avantgárd művészeti közegben is fogékonyak voltak a klasszikus kubizmus analitikus látásmódjára. Valószínűleg Walden mester nyomdokain haladva Hevesy Iván művészeti publicisztikájában számos elemző írás született, s összegző könyvében (*A futurizmus, expresszionizmus és kubizmus művészete*) külön fejezetben tárgyalta az irányzat lényegét, valamint számos reprodukciót közölt a mozgalom nemzetközi képviselőitől. Kádár Béla ezekben az években jó barátságban volt Hevesy Ivánnal, aki 1922-ben kismonográfiát is írt a festőről.

Georges Braque: Női fej, 1908
Musée d'art moderne, Paris

Pablo Picasso: Nő legyezővel, 1909
Puskin Múzeum, Moszkva

Pablo Picasso: Költő (Férfi pipával), 1912
Kunstmuseum, Basel

SZÉTTÖRDELT FORMÁK ÚJ ÖSSZEÁLLÍTÁSBAN

Kádár Béla 1921 körüli önarcképén sajátos megközelítéssel használja a kubisták képalkotó technikáját. Dekoratív módon ötvözi a széttördelt síkelemek szilánkosan ívelt darabjait az emberi arc felismerhető részleteinek természetes kidolgozásával. A szemeket szándékosan takarja, a kalap árnyékában rejtőzködő tekintetek sötét síklapok mögé kerülnek. A karakterisztikus arc egyes részleteit kidolgozatlanul hagyja, vagy sötétebb síkformák elforgatásával elfedi. A figura összhatása ezáltal misztikusan lebegővé válik. Elbizonytalanodnak a téri összefüggések, a világos háttér mintha lassanként magába olvasztaná a töredékes látványt. A festmény finoman árnyalt színharmóniája bársonyossá puhítja a töredezettség ívelt részleteit.

A szó szoros értelmében egyedülálló ez az önarckép Kádár Béla munkásságában. Nem ismerünk hasonló kiváló minőségű kubisztikus megoldást a festő húszas években készült figurális olajképei között. A kubista festészet egyes képalkotó technikáit a későbbiekben is jó érzékkel alkalmazta különösen a „sturmos” korszakában, majd a dekoratív nőalakos jeleneteinek csendéleti részleteinél és az absztrakt kompozícióiban. Unikális műről van tehát szó, az életmű egy kivételes darabjáról, amely Kádár Béla művészi pályájának egy izgalmas, kísérletező korszakát hozza közelebb hozzánk.

Dr. Gergely Mariann

Georges Braque: Nő gitárral, 1913,
Musée National d'Art Moderne, Centre
Georges Pompidou, Paris